

УДК 343.352:342.9(477)

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2\(78\)-7](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2(78)-7)

Віра ГАЛУНЬКО

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративної діяльності поліції
факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності,
Одеський державний університет внутрішніх справ

ORCID: 0000-0002-0563-0576

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У НАДАННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

В статті здійснено аналіз корупційних у наданні адміністративних послуг під час дії воєнного стану. Воєнний стан як особливий правовий режим суттєво впливає на функціонування державних інститутів, зокрема у сфері надання адміністративних послуг, які є інструментом реалізації прав громадян. У воєнний час вони стикаються з низкою викликів, що зумовлені безпековими, організаційними та ресурсними обмеженнями. Корупційна складова у наданні адміністративних послуг під час воєнного стану в Україні має значні негативні наслідки і проявляється через збільшення корупційних ризиків у різних сферах діяльності держави. В умовах воєнного стану, який введено через повномасштабне вторгнення Росії, корупція посилюється через розширення повноважень державних органів, економічні труднощі, обмежений громадський контроль і зниження прозорості.

Окреслено, що воєнний стан в Україні створює безпрецедентні виклики для всіх сфер державного управління, зокрема й для системи надання адміністративних послуг населенню. Ефективність цієї сфери напряму впливає на стабільність функціонування держави, забезпечення прав громадян та підтримку соціальної згуртованості в умовах війни. Особлива увага приділяється проблемам корупції, яка особливо проявляється на місцевому рівні, під час отриманні дозволів, ліцензій чи інших адміністративних послуг.

Визначено, що на Центри надання адміністративних послуг покладається особливе завдання з обслуговування громадян саме на місцях пропонуючи широкий спектр адміністративних послуг. У воєнний час органи влади можуть запроваджувати спеціальні режими, наприклад, обмеження роботи центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) у зонах бойових дій або переведення певних послуг у цифровий формат. Такі зміни покликані адаптувати систему до кризових умов, але вони також створюють нові виклики.

Зроблено висновок, що для протидії корупції необхідно в умовах сьогодення створити тимчасові органи громадського нагляду з участю міжнародних партнерів для моніторингу діяльності влади, внести зміни до КУПАП та КК щодо посилення відповідальності за корупційні правопорушення, особливо що стосується військової сфери.

Ключові слова: адміністративні послуги, органи публічної адміністрації, адміністрування, центр надання адміністративних послуг, корупція, корупційні ризики, воєнний стан, державна політика у сфері протидії корупції.

Vira Halunko. CORRUPTION RISKS IN THE PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES DURING MARTIAL STATE

The article analyzes corruption in the provision of administrative services during martial law. Martial law as a special legal regime significantly affects the functioning of state institutions, in particular in the field of administrative services, which are a tool for the implementation of citizens' rights. In wartime, they face a number of challenges due to security, organizational, and resource constraints. The corruption component in the provision of administrative services during martial law in Ukraine has significant negative consequences and is manifested through an increase in corruption risks in various spheres of state activity. Under martial law imposed due to a full-scale Russian invasion, corruption is exacerbated by the expansion of state powers, economic hardship, limited public oversight, and reduced transparency.

It is outlined that martial law in Ukraine creates unprecedented challenges for all spheres of public administration, including the system of providing administrative services to the population. The effectiveness of this sphere directly affects the stability of the functioning of the state, ensuring the rights of citizens, and maintaining social cohesion in wartime. Particular attention is paid to the problems of corruption, which is especially evident at the local level, when obtaining permits, licenses or other administrative services.

It has been determined that the Administrative Service Centers have a special task of serving citizens on the ground, offering a wide range of administrative services. In times of war, authorities may introduce special regimes, such as restricting the operation of administrative service centers (ASCs) in combat zones or digitizing certain services. Such changes are designed to adapt the system to crisis conditions, but they also create new challenges.

It was concluded that in order to combat corruption, it is necessary in the current conditions to create temporary public oversight bodies with the participation of international partners to monitor the activities of the authorities, to make amendments to the Code of Administrative Offenses and the Criminal Code to strengthen liability for corruption offenses, especially in the military sphere.

Key words: administrative services, public administration bodies, administration, administrative services center, corruption, corruption risks, martial law, state policy in the field of combating corruption.

Постановка проблеми. Воєнний стан як особливий правовий режим суттєво впливає на функціонування державних інститутів, зокрема у сфері надання адміністративних послуг, які є інструментом реалізації прав громадян. У воєнний час вони стикаються з низкою викликів, що зумовлені безпековими, організаційними та ресурсними обмеженнями. Корупційна складова у наданні адміністративних послуг під час воєнного стану в Україні має значні негативні наслідки і проявляється через збільшення корупційних ризиків у різних сферах діяльності держави. В умовах воєнного стану, який введено через повномасштабне вторгнення Росії, корупція посилюється через розширення повноважень державних органів, економічні труднощі, обмежений громадський контроль і зниження прозорості. Саме тому, обрана тема є вкрай актуальною та зумовлена необхідністю у забезпеченні безперервності надання адміністративних послуг, унеможливлення корупційних викликів у цій сфері в умовах війни, що є важливим для не тільки для підтримки прав людини, а і правової культури та стабільності суспільства.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблематику корупційних викликів у наданні адміністративних послуг досліджували науковці, зокрема А. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, В. Р. Біла, Ю. П. Битяк, О. С. Бондаренко, О. М. Буханевич, В. В. Галушко, О. В. Джафарова, С. В. Денисюк, О. Ю. Іващенко, Т. О. Коломосьць, А. М. Куліш, Є. О. Лєгеза, Н. А. Литвин, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, Р. С. Мельник, Я. Б. Михайлюк, Я. П. Павлович-Сенета, Р. А. Омелянович, Ю. В. Онішук, М. Б. Острах, О. П. Рябченко, В. П. Тимошук, А. О. Чечель, С. О. Шатрава та інші.

Мета дослідження. Метою нашого наукового дослідження є аналіз корупційних складових при наданні адміністративних послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу. Воєнний стан в Україні створює безпрецедентні виклики для всіх сфер державного управління, зокрема й для системи надання адміністративних послуг населенню. Ефективність цієї сфери напряму впливає на стабільність функціонування держави, забезпечення прав громадян та підтримку соціальної згуртованості в умовах війни. Особлива увага приділяється проблемам корупції, яка особливо проявляється на місцевому рівні, під час отримання дозволів, ліцензій чи інших адміністративних послуг.

Надання адміністративних послуг в Україні регулюється Законом України «Про адміні-

стративні послуги» [6], який визначає принципи доступності, прозорості та своєчасності. У період воєнного стану застосовуються додаткові норми, передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [7], у якому стаття 8 дозволяє тимчасово обмежувати права громадян, якщо це необхідно для національної безпеки, що може впливати на доступ до адміністративних послуг. Водночас Конституція України статтею 64 [2] гарантує, що обмеження прав не повинні порушувати основні принципи прав людини, визначені міжнародними стандартами, такими як Загальна декларація прав людини [1] та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права [3].

На Центри надання адміністративних послуг покладається особливе завдання з обслуговування громадян саме на місцях пропонуючи широкий спектр адміністративних послуг. У воєнний час органи влади можуть запроваджувати спеціальні режими, наприклад, обмеження роботи центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) у зонах бойових дій або переведення певних послуг у цифровий формат. Такі зміни покликані адаптувати систему до кризових умов, але вони також створюють нові виклики. Окрім того, у зонах активних бойових дій або окупованих територіях робота ЦНАП часто призупиняється. Наприклад, у 2022 році в Україні багато центрів у східних регіонах припинили функціонування через безпекові ризики, а також внаслідок мобілізації працівників ЦНАП до лав Збройних сил України або їх евакуація призвели до дефіциту кваліфікованих кадрів, що стало одною із причин виникнення корупційних ризиків.

Погоджуємось із думкою науковців, що реформа місцевого самоврядування та територіального устрою, швидкий розвиток цифрових інструментів, прийняття нового законодавства на фоні військових, економічних, енергетичних, соціальних та інших викликів, які сьогодні приймає Україна, зумовлюють розробку нових підходів і у процесі надання адміністративних послуг. Модернізація адміністративних послуг спрямована на підвищення ефективності публічного адміністрування у цій сфері, зменшення корупційних ризиків, запровадження новітніх цифрових технологій та поліпшення доступу громадян до якісних послуг. Це сприятиме розвитку економіки, покращенню інвестиційного клімату та підвищенню довіри до державних інституцій [1].

Іншою проблемою стало те, що не всі громадяни, особливо це стосується громадян похилого віку, мають доступ до інтернету чи цифрових пристроїв, що обмежило мож-

ливність отримання послуг через платформи, такі як «Дія» та доступ до необхідних документів. Часті відключення електроенергії та кібератаки на державні реєстри, такі як Єдиний державний реєстр, ускладнювали обробку запитів, що значно збільшує час. Іншим ризиком є те, що відсутня іноді інформація про процедуру надання адміністративної послуги, на сьогодні не врегульовано законодавством механізм її виставлення органами публічної влади, відповідно і відсутня відповідальність за такі дії. Надання самих адміністративних послуг і інформація яка міститься на офіційних сайтах різняться між собою, та відсутній переліку необхідних документів що призводить до плутанини, незадоволеності громадян та корупційним ризикам з боку посадовців які надають адміністративні послуги.

Окрім того, корупція під час воєнного стану суттєво послаблює обороноздатність країни, руйнує довіру громадян до влади та знижує ефективність використання ресурсів, що ставить під загрозу національну безпеку і соціальну стабільність. Успішна боротьба з корупцією є критично важливою для збереження єдності суспільства, прозорості діяльності уряду та підтримки міжнародних партнерів в умовах війни. Що підтверджується дослідження Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), які проаналізували зростання корупції у військовій, політичній, судовій і медичній сферах в Україні під час воєнного стану та зазначили, про відсутність системного підходу до формування та реалізації політики оборонних закупівель,

неузгодженість законодавства та ролей міністерств, відсутність належної перевірки контрагентів під час здійснення оборонних закупівель, єдиного підходу до визначення вартості товарів, нездійснення актуалізації технічних специфікації до предметів постачання, нечіткість умов перерахування попередньої оплати, відсутність достатнього механізму для контролю за виконанням умов договору – це лише частина з 11 виявлених ключових проблем у системі оборонних закупівель України [4]. Тобто, послаблення правил публічних закупівель, призводить до проведення відкритих торгів із лише однією тендерною пропозицією, чим відбувається зловживання через електронні каталоги, і укладення прямих договорів без конкуренції. Окрім того, виникає можливість штучних перепон для надання переваг певним учасникам, неможливість оскарження рішень або бездіяльності замовників. Все це стає можливим через ускладнення у контролі за дотриманням строків розгляду справ, прийняттям рішень адміністраторами та відсутністю єдиного стандарту надання адміністративних послуг, низький професіоналізм працівників центрів надання послуг через воєнні умови.

Таким чином, для протидії корупції необхідно в умовах сьогодення створити тимчасові органи громадського нагляду з участю міжнародних партнерів для моніторингу діяльності влади, внести зміни до КУПАП та КК щодо посилення відповідальності за корупційні правопорушення, особливо що стосується військової сфери.

Література:

1. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-18#Text>
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
4. НАЗК презентувало дослідження та рекомендації з усунення корупційних ризиків у централізованих тилових закупівлях для ЗСУ. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/zakupivli/>
5. Павлович-Сенета Я. П. Модернізація адміністративних послуг в Україні на основі утвердження нових принципів їх надання. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія право*. Вип. 83. Ч. 2. 2024. С. 327–331.
6. Про адміністративні послуги. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
7. Про правовий режим воєнного стану. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

Дата надходження статті: 18.06.2025

Дата прийняття статті: 30.06.2025

Опубліковано: 01.10.2025